

De Ark Ede

Toerusting in het seizoen 2019/2020

Aantekeningen bij de toerustingsdienst
op zondag 3 mei 2020

9. Bevrijdingsfestival

n.a.v. Esther 9

2020 is een historisch jaar. 75 jaar geleden werd Nederland bevrijd van Duitse overheersing. 4 mei is de herdenking van de slachtoffers en 5 mei is de dag van de vrijheid. In Wageningen zou het landelijke bevrijdingsfestival plaatsvinden, maar wegens de coronacrisis verloopt alles anders. Toch staan wij erbij stil. Wij gedenken en vieren ingetogen. De dankbaarheid voor vrede is er niet minder om!

Israël kent verschillende bevrijdingsfeesten. Bekend is Pesach: de verlossing uit de slavernij in Egypte. Vier weken eerder is het echter Poerim. De oorsprong staat beschreven het boek Esther.

Omkering

De kern van dit hoofdstuk wordt uitgedrukt in het werkwoord omkeren, ook te vertalen met: andersom worden. Het valt twee keer in de tekst (zie de verzen 1 en 22). Tegelijk is het de rode draad in hele geschiedenis. Koningin Vasti maakt plaats voor Esther en later wordt de positie van Haman aan Mordechai gegeven. De eerste wet die uitgevaardigd wordt is die van Haman en beoogt de ondergang van de Joden (3:13). De tweede wet is die van Mordechai (8:11) waar de Joden hun vijanden veroordelen. In de eerste fase van deze geschiedenis zijn de Joden object, in de tweede fase subject. Telkens veranderen regels en worden posities omgekeerd.

Het is de grote ommekeer waar de Bijbel vol van staat. Die ommekeer die we zo graag zien vandaag in onze wereld. Het is het geloof dat het niet zal bestaan dat haat aan het langste eind zal trekken, Dáár gaat het over.

Actie

Het tijdstip (vers 1) klinkt bekend: 13 Adar. Haman stelde deze datum vast, op basis van het *Poer* (= lot, zie 3:7). Mordechai neemt deze datum over (zie 8:11). Op de 14^e van deze maand komen de Joden in het Perzische Rijk in actie. Veel tegenstanders worden uit de weg geruimd. Dit wekt diep ontzag bij de volken (vers 3). De reputatie van Mordechai stijgt. De volgende dag speelt zich een vergelijkbare vergelding af in de stad/burcht Susan: vijfhonderd mensen worden gedood, evenals de tien zonen van Haman. De genoemde data bepalen dat het latere Poerimfeest op twee dagen gevierd wordt (zie de versen 18 en 19): er is verschil tussen land en stad.

Opmerkelijk genoeg plunderen de Joden niet (drie keer expliciet vermeld, zie verzen 9, 15 en 16) dit in tegenstelling tot de wet van Haman (zie 3:13). Dit niet confisqueren van bezit versterkt de eerste gesignaleerde verwijzing naar de geschiedenis van Saul en Agag, de eeuwige strijd van Amalek en Israël (zie Exodus 17). Tegen uitdrukkelijk bevel van God spaarde Saul het leven van Agag. Wel liet hij toe dat het beste deel van de buit door Israël werd geroofd (zie 1 Samuël 15:9). Die vergissing mag Israël nu in Perzië niet maken. De Agagiet Haman en zijn nakomelingen worden niet gespaard, maar van de buit mag niets worden genomen.

Rust

Aan Mozes werd beloofd dat Amalek definitief zal worden vernietigd en dat zelfs de herinnering aan hem wordt uitgewist (zie Deuteronomium 25:19). Het boek Esther werkt die gedachte verder uit. Haman en allen die zich bij hem aansluiten – vijftienzeventigduizend! – worden geëxecuteerd. Daarmee wordt het verlangen verwoord van een volk dat voortdurend wordt bedreigd met de ondergang, om rust te krijgen (zie de verzen 17 en 18).

Tegen de achtergrond van de vele pogroms (en niet te vergeten: de Shoa, de Holocaust) wordt dit 'omkeerverhaal' een blijde boodschap (evangelie!) van hoop en bemoediging. Ooit zal Israël rust vinden. In de Messiaanse tijd! Het optreden van de Jood in de poort (zie o.a. 2:19, 21; 3:2) laat iets zien van het heil

uit de Joden (zie Johannes 4:22) in Jezus Christus. Dankzij Hem 'blijft er rust over voor het volk van God' (zie Hebrëëën 4:9).

Het eerste deel van deze geschiedenis stuit tegenwoordig op grote weerstand. Er is sprake van veel (buitensporig) geweld. De aantallen slachtoffers choqueren. Hoe lees je een fragment als dit (en andere zoals bijvoorbeeld Jozua 6 en Richteren 2)? Hier zou afzonderlijk bij stilgestaan moeten worden. Wij kunnen niet zomaar iedere tekst op onszelf toepassen. Achter de geschiedenis, ook vandaag, is een strijd gaande (lees in dit verband Efeze 6:10 e.v.). Het perspectief voor de toekomst is vrede, rust, de afwezigheid van geweld.

Ergens in 1940-'45

'We moeten ons misschien even voorstellen hoe dit hoofdstuk is gelezen in een Joods gezin aan de, toen nog, Euterpestraat te Amsterdam midden in de oorlog. Terwijl de soldaten met hun laarzen door de straten gingen en hun busjes voor de huizen stopten om hele gezinnen af te voeren. En in de kerken werd gebeden: 'Verlos ons van de boze', terwijl heel veel christenen sympathieën koesterden voor de NSB. Terwijl dat gezin in Amsterdam-Zuid het boekje Esther las, en het Poerimfeest vierde, fantaseerde het van een omgekeerde wereld. Een wereld waarin de soldatenlaarzen tot zwijgen zijn gebracht. Niet het bevrijdende verhaal van Mozes maar de haat van Haman moet worden uitgewist! Dit kwaad moet worden weersproken, anders is dat het enige dat overblijft. Anders is het visioen er niet meer. En blijft er alleen maar haat over. Het is erop of eronder' (uit: Ad van Nieuwpoort, *Nu of nooit*)

Gods vijanden vergaan

Op woensdag 9 mei 1945 leidde dr K.H. Miskotte in de Nieuwe Kerk te Amsterdam een dankdienst wegens de bevrijding. Hij preekte over Psalm 92:10. Uit de preek een fragment: 'Maar zie, uw vijanden, o Heere, want zie uw vijanden zullen vergaan'. En deze vijand is vergaan! Zeker, dit zal heus niet de laatste vijand zijn... maar het is wel een voorteken van wat in de laatste dagen, in de strijd van de Messias en anti-Messias, aan den dag zal komen. Daarom vieren wij deze dag van het eindigen der bezetting als een verrukkelijke dag, waarop Farao en Sanherib en Rabsake en Nebukadnezar en Haman, niet te vergeten, na te zijn ópgestaan, voor onze ogen hun ondergang vonden'.

Actualiteit

'Terwijl Israëlische wetenschappers onvermoeibaar werken om een vaccin te produceren tegen het vreselijke coronavirus, is de ongebreidelde haat tegen de Joodse staat in Europa nog altijd aan de orde van de dag. Op sociale media, in programma's bij de publieke omroep en bij demonstraties op straat wordt Israël dagelijks gedemoniseerd, vaak op basis van nepnieuws. Ook in de politiek is Israël-haat en antisemitisme salonfähig geworden. Zo claimde het Haagse gemeenteraadslid Arnoud van Doorn onlangs dat Israël het coronavirus zou hebben ontwikkeld. Dergelijke beschuldigingen zijn niets minder dan een moderne versie van de eeuwenoude antisemitische mythe dat Joden waterputten zouden vergiften of besmetten met ziektes' (bron: CIDI nieuwsbrief 23 april 2020).

Poerimfeest

De naam is afkomstig van het Akkadische woord *Poer* (zie boven). Het betekend lot, meervoud Poerim is loten, vandaar ook wel de naam Lotenfeest. Het komt niet in andere Bijbelboeken voor. Saillant detail: niet het lot, maar God bepaalt (vergelijk Spreuken 16:33 en Jona 1:7). Sommige uitleggers wijzen erop, dat de betekenis van het woord *poer* multi-interpretabel is. Enerzijds wordt het lot geworpen, anderzijds wijst het op het lot dat iemand toevalt. Het gaat hier om wat men toedeelt en ontvangt. In dit perspectief moet het geven van attenties, traktaties (bijzondere koekjes: Hamansoren), giften en geschenken met Poerimfeest worden gezien.

Joden vieren dit feest ieder jaar uitbundig. Sommigen noemen het daarom wel Joods carnaval. De verkleedpartij is vaak traditioneel: meisjes als koningin Esther en jongens als Mordechai. Een kind leert goed ten luisteren en mee te lezen in deze Megilla (= feestrol). Bij het horen van de naam Haman maken zij zoveel mogelijk lawaai. Er wordt samen gegeten en men geeft traktaties (conform vers 22). Giften voorzien erin dat ook armen voldoende krijgen om het feest te kunnen vieren. Zie voor meer informatie:

<https://christenvoorisrael.nl/isreality/poerim/>.

En voor kinderen de volgende filmpjes: <https://www.youtube.com/watch?v=i0am-am7fzY> en: <https://www.youtube.com/watch?v=0BCD2lnWkuQ> en: <https://www.youtube.com/watch?v=6sd7LcJZAqs>.

Gespreksvragen

- 1). Mordechai schrijft een geschiedenisboek (vers 20, zie ook Exodus 17:14). Met de bedoeling dat komende generaties ook de geschiedenis van God met Zijn volk kennen. Geven wij genoeg aandacht aan geschiedenis van God met de wereld, Israël, de Gemeente? Hoe doe jij dat?
- 2). Hoe lees jij de zogenaamde 'geweldsteksten' in het Oude Testament?
- 3). Vergelijk hoe Mordechai gekleed ging na de uitvaardiging van de eerste wet en na de uitvaardiging van de tweede wet. Wat heeft dit ons anno 2020 te zeggen?
- 4). Wat betekenen vrede en vrijheid voor jou? Lees in dit verband ook Efeze 2:14a, Johannes 8:36 en Galaten 4 en 5.
- 5). Lees en bespreek het fragment uit de preek van dr Miskotte.